

Panaït Istrati

CIULINII
BĂRĂGANULUI
•
CODIN

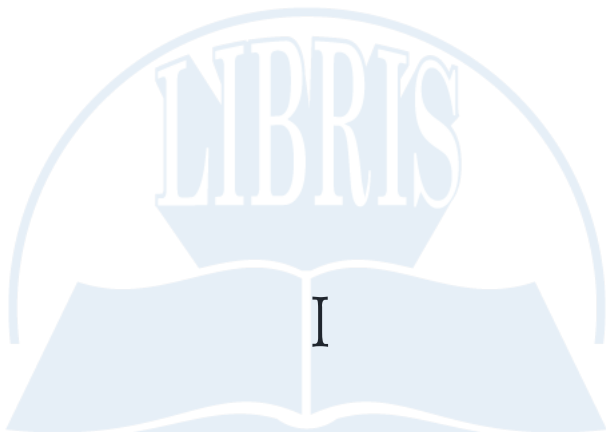

CIULINII
BĂRĂGANULUI

*Dedic această carte poporului român,
celor 11 000 de țărani asasinați de către gu-
vernul român, celor trei sate rase cu lovituri
de tun: Stănileşti, Băileşti și Hodivoaia –
crime săvârşite în martie 1907 și rămase
nepedepsite.*

martie 1928

Când sosește toamna, întinsele câmpii de țelină ale Munteniei dunărene încep să trăiască, timp de-o lună, existența lor milenară.

Aceasta începe chiar în ziua de sfântul Pantelimon. În ziua aceea, vântul dinspre Rusia, pe care noi îl numim Muscalul sau Crivățul, mătură cu suflarea lui de gheață nesfârșitele întinderi; dar, cum pământul arde încă, înfierbântat ca un cuptor, Muscalul își cam rupe dinții în el. N-are a face! Barza, care stă pe gânduri de mai multe zile, își țintește ochiu-i roșu asupra aceluia ce-o dezmiardă în răspăr, și iat-o plecată în ținuturile calde, căci ei nu-i place Muscalul.

Plecarea acestei păsări respectate, puțin cam temută la țară – ea aduce foc în plisc dacă-i strici cuibul – plecare așteptată de ialomițean sau de brăilean, pune capăt stăpânirii omului asupra gliei Domnului.

După ce a urmărit barza în zborul ei până a pierdut-o din vedere, cojanul își îndeasă căciula pe urechi, tușește ușor, din obișnuință, și, gonind câinele care i se vâra între picioare, intră în casă:

— Ia vedeți, băieții ăia să înceapă să adune uscături!

La aceste cuvinte, femeia și liota de copii tușesc și se înfioară la rândul lor, tot din obișnuință:

— Au plecat berzele?

— Plecat...

Atunci Bărăganul ia comanda.

El o face, mai întâi, lăsându-se greu, ca un om care s-ar trânti cu fața la pământ și n-ar mai voi nici să se scoale, nici să moară. Un uriaș!

Întins, de când lumea, peste toate țarinile pe care le arde soarele, între duioasa Ialomița și Dunărea ursuză, Bărăganul se află, cât ține primăvara și vara, în luptă vicleană cu omul harnic, pe care nu-l iubește și căruia îi refuză orice bunăstare, afară doar de aceea de a hoinări și de-a urla în toată voia. De-acolo vine și vorba, cunoscută în toate țările locuite de români, și care se adresează aceluia ce-și îngăduie prea multe libertăți în public:

— Ia ascultă, mă: ce, te crezi pe Bărăgan...?

Căci Bărăganul e singuratic. Pe spatele lui, niciun copac! Și de la un puț la altul, ai tot timpul să mori de sete. Nici de foame nu te apără. Dar dacă cumva ești înarmat contra acestor două nevoi ale gurii și dacă vrei să te afli singur cu Dumnezeuul tău, atunci du-te pe Bărăgan: e ținutul pe care Creatorul l-a hărăzit Munteniei pentru ca românul să poată visa în voie.

O pasăre care zboară între două lanțuri de munți e ceva demn de milă. Pe Bărăgan, aceeași pasăre urcă, cu ea în zbor, pământul și depărtatele lui zări. Întins pe spate, simți cum talerul pământesc se înalță spre zenit. E cea mai frumoasă ascensiune ce poate s-o facă nevoiașul lipsit de toate.

Acestei împrejurări s-o fi datorând și faptul că locuitorul Bărăganului, ialomițeanul, e o ființă oarecum tăcută. Și cu toate că știe să glumească și să facă haz când i se dă prilej, îi place mai mult să asculte cuviincios. O face pentru că

viața lui e grea, și el nădăjduiește mereu că cineva va veni poate odată să-i arate cum ar putea să muncească mai cu folos pe îndărătnicul lui de Bărăgan.

Visări, gânduri, înălțare și pântec gol, iată ce dă gravitate omului născut pe Bărăgan – această pustietate care ascunde apa în străfundul ei și unde nimic nu răsare de la sine, nimic, în afară de ciulini.

*

Nu e vorba de acei scaieți care cresc ca păpușoiul și fac o frumoasă floare liliachie, ca un pământuf, al cărui pufușor fetele îl tund în seara de Sfântu' Toader, cântând:

*Codițele fetelor,
Cât codița iepelor!*

Ciulinii de care vorbesc aici apar de îndată ce se topește zăpada, sub forma unei ciuperci, un zbârciog. În mai puțin de o săptămână, dacă e cald, ei năpădesc pământul. Asta e tot ce Bărăganul poate să îndure pe spinarea lui. Mai îndură și turmele de oi, care sunt lacome de acest ciulin și îl pasc aprig. Dar cu cât îl pasc, cu atât crește, se rotunjește mereu și ajunge să atingă dimensiunile unei damigene mari. Atunci oile nu-l mai pasc, îl lasă în pace, căci înțeapă groaznic. Știe să se apere, buruiana dracului! Ca și buruiana omenească: cu cât e mai netrebuincioasă, cu atât știe să se apere mai cu înverșunare.

Dar ce siguranță avem noi despre ce e trebuincios sau netrebuincios pe pământ?

Atât timp cât ialomițeanul se zbate, se încăpățânează să smulgă țelinei un căuș de porumb sau câțiva cartofi,

Bărăganul nu e interesant. Nu e un loc de vizitat. E sucit, ca o femeie îmbrăcată în zdrențe, ca o mahalagioaică împodobită cu diamante. Pământul n-a fost dat omului numai cu scopul să-i umple burta cu mălai. Mai sunt și colțuri hărăzite reculegerii.

Ăsta e Bărăganul.

El începe să domnească îndată ce omul harnic se re-trage în coliba lui, îndată ce ciulinii înțeapă rău și când vântul dinspre Rusia se apucă să sufle cu temeii. Asta se întâmplă prin octombrie.

Poți vedea atunci, din depărtare în depărtare, un cioban care stă cu spatele întors spre miazănoapte și întârzie cu păscutul turmei. Nemișcat locului, sprijinit pe bâta lui, vântul îl clatină uneori, de parcă ar fi de lemn.

În jurul lui, atât cât privirea poate să cuprindă roată, nu mai vezi decât ciulini, nenumăratul norod al ciulinilor. Plini, stufoși, ai zice că-s niște oi cu lâna de oțel. Numai spini și sămânță. Sămânță răspândită pe pământ, ca să crească ciulini, numai ciulini.

Ca și ciobanul, la fel se clatină și ei. Căci în turma lor compactă, Muscalul suflă mai cu îndârjire, în vreme ce Bărăganul ascultă, iar cerul de plumb strivește pământul, în vreme ce păsările se dau peste cap în văzduh, risipite de vijelie.

Așa, o săptămână întreagă... Suflă... Ciulinii rezistă, îndoindu-se în toate chipurile, cu balonul lor fixat pe o tulpină scurtă, nu mai groasă decât degetul cel mic. Ei mai rezistă încă puțin. Dar ciobanul, nu! El lasă în plata Domnului strășnicia Domnului și se închide în bordeiul lui.

Noi spunem atunci: țipenie! Nu mai vezi om! E numai Bărăganul!

Și, Doamne, ce frumos e!

Cu tot avântul de care armăsarul său e în stare, crivățul galopează în împărăția ciulinilor, răscolește cerul și pământul, amestecă norii cu pulberea, ucide zburătoarele, și iată-i porniți, ciulinii! Plecați să semene netrebnică lor sămânță.

Mica tulpină se frânge pocnind, cosită la rădăcină. Balonașele spinoase încep să se rostogolească, mii și mii! E marele pohod al ciulinilor, care *vin Dumnezeu știe de unde și se duc Dumnezeu știe unde*, spun bătrânii, privind pe fereastră.

Nu pleacă toți deodată. Unii o șterg la cea dintâi suflare furioasă, adevărată pudzerie de oi cenușii. Alții par să țină piept, nu vor să se lase, dar ceilalți dau năvală peste ei, îi agață în goană și-i târăsc. La un moment dat, îi vezi încalcându-se, formând mari purcoaie ce se rostogolesc cu greu, până ce Crivățul se repede odată cu furca lui, îi spulberă în văzduh, îi face să joace o horă îndrăcită și apoi iar îi împinge înainte.

Atunci să te duci să vezi Bărăganul!

Ai zice că Bărăganul se cocoșează, se întinde, după voiață, bucuros de toată lumea asta de ciulini, care se dă de-a berbeleacul pe spinarea lui, pe când crivățul suflă turbat.

Uneori, în clipe de liniște, Bărăganul parcă-și reține suflarea, ca să simtă cum trec fugulița trei ori patru ciulini, ca niște buni tovarăși, se ciocnesc unul de altul și se întrec în glumă, dar repede se pun în rând și o pornesc cot la cot.

Spre sfârșitul vejeliei vin ciulinii singuratici. Sunt cei mai iubiți, fiind cei mai așteptați. Fie că tulpina lor n-a fost destul de uscată ca să se rupă de la început, fie că vor fi avut nenorocul de a se fi înțepenit un timp în cine știe ce șanț, fie, în fine, că o ceată de ștregari i-a urmărit și oprit în drumul lor, ei sosesc cu întârziere, sărmanii. Și-i vezi cum se perindă izolați,

rostogolindu-se ca niște cocoloașe de omuleți grăbiți. Văzduhul și tot Bărăganul îi privesc: sunt ciulinii singuratici, adică cei mai iubiți.

Apoi, orice viață se oprește brusc. Nesfârșitele întinderi sunt curățate ca lespezile unei curți princiare.

Atunci Bărăganul se învăluie în cojocul lui de iarnă și se pune să-i tragă un pui de somn care ține șase luni.

Dar ciulinii?

Ei își continuă povestea.